



Justis- og beredskapsdepartementet

HØRINGSUTTALELSE – NY FORSKRIFT OM KAPITALISERING ETTER SKADESERSTATNINGSLOVEN – DERES REF 21/5504

1. Innledning

Det vises til høringsbrev 5. oktober 2021 med høringsfrist 7. januar 2022. Personskadeforbundet LTN (Personskadeforbundet) inngir med dette høringsuttalelse.

2. Generelle merknader

Det må forutsettes at skadde mennesker ikke har de samme forutsetningene som uskadde for å aktivt kunne forvalte sin erstatning. Personskadeforbundet mener derfor det er riktig å avgrense vurderingen i høringsnotatet til kun å gjelde personskadeerstatning.

Personskadeforbundet mener det er svært positivt at kapitaliseringsrenten nå skal fastsettes ved forskrift. Løsningen vi har hatt til nå, med en domstolfastsatt kapitaliseringsrente, har over tid vist at domstolene gjennomgående fastsetter en for høy kapitaliseringsrente. Samtidig er det svært ressurskrevende for den enkelte skadelidte å utfordre den domstolfastsatte renten, selv om det underliggende rentenivået i samfunnet isolert sett skulle tilsi dette. En forskriftsregulering vil sikre en riktigere rente og dermed et riktigere oppgjør for skadelidte. Med en rente som skal stå seg over tid, og hvor de underliggende prinsippene for fastsettelsen av renten er beskrevet i høringsnotatet, vil partene samtidig få tilstrekkelig forutberegnelighet med tanke på når fremtidige endringer av kapitaliseringsrenten vil være aktuelt.

Vi har vært i tvil om kapitaliseringsrenten burde knyttes til en fastsatt indeks, eller om den bør være konkret og skjønnsmessig fastsatt fra departementets side. Vi har imidlertid konkludert med at en skjønnsmessig fastsatt rente basert på klare underliggende kriterier, som foreslått, samlet sett er den beste løsningen. Dette skyldes at vi da vil unngå at forventninger om en fremtidige endringer i indeksen vil påvirke de løpende erstatningsoppgjørene. Vi understreker imidlertid at det ettersom en fast generell kapitaliseringsrente skjer på grunnlag av en konkret vurdering av hva rentefoten bør være, så det vil være viktig at det foretas justering av kapitaliseringsrenten når det viser seg at de underliggende forutsetningene for fastsettelsen har endret seg.

3. Forskriftfastsettingen av kapitaliseringsrenten

3.1 Den generelle kapitaliseringsrenten

Vi er enige i at den generelle kapitaliseringsrenten må fastsettes ut fra en objektiv norm basert på hva skadelidte bør investere erstatningsbeløpet i. Vi er imidlertid uenig i at skadelidte skal pålegges noen investeringsrisiko.

For det første mener vi at å pålegge skadelidte en investeringsrisiko bryter med prinsippet om full erstatning. Det vil, gjennom den forutgående erstatningsutmålingen, være avklart hva det årlige sannsynliggjorte tapet er. Vi har da en fast størrelse å ta utgangspunkt i, og hvis skadelidte pålegges en investeringsrisiko vil man ikke være sikret at dette tapet faktisk erstattes. Overfører vi prinsippet om å pålegge skadelidte en investeringsrisiko til et tingskadeoppgjør kan vi – litt spissformulert – si at skadelidte i prinsippet må finne seg i å få erstattet en Mercedes med prisen av en Toyota i håp om at



verdien av Toyota'en over tid skal bli til verdien av en Mercedes. Dette mener vi prinsipielt sett er feil innfallsvinkel.

For det andre er mange skadelidte i en svært sårbar livssituasjon, med en lang rekke nye praktiske utfordringer som skal følges opp. Det er lite realistisk at de vil ha mulighet til å sette seg inn i ulike investeringsalternativ utover det helt grunnleggende, trygge og forutsigbare som typisk vil være bankinnskudd og gjeldsnedbetaling.

Etter vår oppfatning bør derfor den generelle kapitaliseringsrenten knytte seg til forventet realavkastning av sikre investeringer. I praksis vil dette si bankplassering, investering i statsobligasjoner og gjeldsnedbetaling. Av disse alternativene antar vi at det bare er gjeldsnedbetaling som vil gi en avkastning utover den sikre pengeplasseringen siden skadelidte da vil unngå kostnaden med den såkalte «mellomrenten» dvs. renteforskjellen mellom innskudds- og lånerente.

I høringsnotatet er boliginvestering trukket frem som et alternativ, og det er riktig at det i de senere år har vært en generelt høy prisvekst i boligmarkedet. Det er imidlertid klart at det over tid ikke kan forventes en boligprisvekst som er høyere enn reallønnsveksten i samfunnet. Det må også legges til grunn at det foreligger stor usikkerhet knyttet til fremtidig beskatning av eiendom og især sekundærbolig, hvilket vil ha en generell prisdempende effekt.

Videre er det betydelige geografiske variasjoner, og den relativt sett høye boligprisveksten de senere år har i stor grad vært knyttet til sentrale strøk.

Endelig peker vi på at de fleste skadelidte uavhengig av erstatningsoppgjøret ville ha investert i egen bolig. En eventuell prisvekst ville de således uansett nyte godt av, med mindre det legges til grunn at skadelidte skal bedrive eiendomsspekulasjon, noe vi mener en ikke kan forvente. Det vi står igjen med som en mulig meravkastning er derfor uansett bare «mellomrenten» som beskrevet ovenfor.

På denne bakgrunn mener vi at den generelle kapitaliseringsrenten bør ta utgangspunkt i forventet avkastning på sikre investeringer og at denne bør settes til maksimalt 1%.

Også hvis det legges til grunn at skadelidte skal pålegges en viss investeringsrisiko mener vi at 2,5 realavkastning er for høyt. Ved forvaltning av oljefondet legger man til grunn at staten skal klare 3% realavkastning. Det forefaller da urimelig at det skal legges til grunn at skadde personer skal kunne forvalte sin erstatning med 2,5% realavkastning.

3.2 Særskilt rente i vergemålstilfellene

Vi er enige i at det bør fastsettes en særskilt rente i vergemålstilfellene. Det er på det rene at denne gruppen skadelidtes investeringsalternativ er svært begrensede og at dette må det tas hensyn til for at denne gruppen særlig sårbare skadelidte skal få full erstatning. Vi mener imidlertid at det ikke er realistisk at en i vergemålstilfellene over tid vil klare å oppnå en realavkastning på 1,5% og at det i dag ikke er holdepunkt for at det i overskuelig tid vil gi nevneverdig realavkastning ved bankplassering overhodet. Vergemålsrenten bør derfor settes til 0%.

4. Fastsettelse av kapitaliseringsrenten gjennom en beregningsmodell

Slik det er påpekt innledningsvis, mener vi det samlet sett er best å fastsette renten basert på en forskriftsfastsetting, og ikke knytte den til en løpende mer «indeksert» beregningsmodell.



Slik det er pekt på fra departementets side vil en eksisterende løpende indeks neppe kunne benyttes fordi den vil ta utgangspunkt i dagens rentenivå. Det må da uansett legges inn en korreksjon for en antatt fremtidig utvikling, og vi har i prinsippet ingen større garanti for at dette blir riktigere enn hvis selve renten fastsettes i forskriften. Vi understreker imidlertid igjen betydningen av at den forskriftfastsatte renten endres når det over en viss tid foreligger indikasjoner på at den er uriktig. Utover dette vises til våre innledende merknader i pkt 2.

5. Skatteulempen

Personskadeforbundet mener at det rent prinsipielt ville være naturlig å forskriftsfastsette skatteulempen, men vi har ikke samme indikasjoner på at dagens skatteulempen i praksis innebærer samme grad av systematisk underkompensasjon av de skadelidte som dagens kapitaliseringsrente. Vi antar derfor at dagens nivå bær kunne opprettholdes, og at en avventer en regulering av denne til det eventuelt måtte vise seg at fastsettelsen er en praktisk viktig problemstilling i saker for domstolene.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Personskadeforbundet er enig i kapitaliseringsrenten og erstatningsutmåling skal styres av det overordnede rettsprinsippet «full erstatning». Eventuelle økonomiske og administrative konsekvenser er underordnet. Ansvarssubjekter/skadevolder som stat og forsikringsselskap har på bekostning av skadelidte kommet godt ut med gjeldende ordning med domstolsfastsatt kapitaliseringsrente. Forskriftsforslaget legger opp til å rette opp dette. Det er riktig at dette vil gi mer riktige erstatningsutbetalinger og derved økte kostnader for skadevolder. I lys av at skadevolder gjennom årene har hatt store kostnadsbesparelser ved bruk av «feilaktig» rentefot så mener Personskadeforbundet det ikke er riktig å anse at forslaget vil medføre en reell merkostnad for ansvarssubjekter som stat og forsikringsselskap.

7. Ikrafttredelse

Vi anser de foreslåtte prinsippene for fastsettelse av renten og den konkrete generelle kapitaliseringsrente å være langt bedre i tråd med den realavkastning en kan forvente at skadelidte vil oppnå, selv om vi fortsatt mener at den foreslåtte renten er for høy. Det er derfor svært viktig at endringen gis virkning også for løpende saker som ikke er avsluttet på ikrafttredelsestidspunktet. I den grad dette ikke gjøres vil en måtte forvente at det vil bli anlagt søksmål om korrekt rente forut for ikrafttredelsestidspunktet. Til orientering opplyses det om at forsikringsbransjen mer eller mindre gjennomgående har akseptert at det tas inn etteroppgjørsklausuler i saker som avsluttes i påvente av forskriftsreguleringen.

Oslo 6. januar 2022

/sign./
Eli Eiklid
Landsstyreleder


Per Oretorp
Ass. Generalsekretær